

Қазақстан Республикасы
Ғылым және жоғары білім министрлігі

Ш.Ш. Уәлиханов атындағы
Тарих және этнология институты

ОТАН ТАРИХЫ

2026. Т. 29 (3)

ISSN 1814-6961
E-ISSN 2788-9718

- ТАРИХ
- ЭТНОЛОГИЯ
- АРХЕОЛОГИЯ

ОТАН ТАРИХЫ

2026. Т. 29 (3)

ISSN: 1814-6961 (print)
ISSN: 2788-9718 (online)

Отан тарихы Отечественная история History of the Homeland

**Үш айда бір рет шығатын ғылыми журнал
2026. Т. 29 (3)**

Published in the Kazakhstan
Otan tarikhy
Has been issued as a journal since 1998
ISSN: 1814-6961 (Print)
ISSN: 2788-9718 (Online)
2026. Vol. 29. Is. 3. Pp. 1388–1404
Journal homepage:
<https://otan.history.iie.kz>

FTAXP/MPHTI / IRSTI 03.20.

https://doi.org/10.51943/2788-9718_2026_29_3_1388-1404

ТҮРКИЯ–ҚАЗАҚСТАН ҚАТЫНАСТАРЫНДАҒЫ ЖҰМСАҚ КҮШ ПЕН ЭТНИКАЛЫҚ СӘЙКЕСТІК БЫҚПАЛЫ

Канат Базарбаев¹, Гауһар Батырбекқызы², Эрен Акдениз³

¹ Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті
(Б. Саттарханов даңғылы 29, 161200 Түркістан, Қазақстан Республикасы)
PhD, қауым.профессор
<https://orcid.org/0000-0003-0058-2322>. E-mail: kanat.bazarbayev@ayu.edu.kz

² М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан зерттеу университеті
(Тәуке хан даңғылы 5, 160012 Шымкент, Қазақстан Республикасы)
PhD, қауым.профессор
<https://orcid.org/0000-0003-1356-7770> E-mail: goha_batyr@mail.ru

³ Қ.А. Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті
(Б. Саттарханов даңғылы 29, 161200 Түркістан, Қазақстан Республикасы)
PhD докторант
<https://orcid.org/0000-0002-3261-3384>. E-mail: eren.akdeniz@ayu.edu.kz

© Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТЭИ, 2026

© Базарбаев К., Батырбекқызы Г., Эрен Акдениз, 2026

Аңдатпа. *Kіріспе.* Мақала мазмұнында Түркия мен Қазақстан арасындағы интеграциялық байланыстарды нығайту бағыттарындағы жұмсақ күш пен этникалық сәйкестік факторлары зерттеледі. Түркі тілдес мемлекеттері ұйымдарының бүгінгі ынтымақтастығының негізі ретінде ортақ тарихы мен мәдениеті қарастырылады. *Мақсаты мен міндеттері.* Зерттеу жұмысының мақсаты Түркия мен Қазақстан арасындағы интеграциялық байланыстардың қазіргі кезеңін талдау арқылы осы үдерістегі «жұмсақ күш» пен этникалық сәйкестігін ғылыми тұрғыда негіздеп, халықаралық ұйымдардың және ұлттық институттар мен үкіметтік бағдарламалар аясындағы ынтымақтастықтың негізгі бағыттарын анықтап, экономикалық, мәдени және білім беру байланыстарының даму бағыттарын зерттеу міндеті қойылды. *Материалдар мен әдістер.* Зерттеу жұмысында сапалық және сандық әдістер қолданылды. Түркі тілдес мемлекеттердің тарихи-мәдени байланыстарына, халықаралық институттардың құжаттарына деректанулық және сараптамалық талдау әдісі жүргізіліп, түркі тілдес мемлекеттердің экономикалық көрсеткіштеріне статистикалық талдау арқылы интеграциялық үдерістердің оң әсері сарапталды. *Нәтижелері.* Зерттеу нәтижелері Қазақстан мен Түркияның интеграциялық байланыстарының экономикалық және мәдени ынтымақтастығының жүйелі дамуын көрсетті. Осы байланыстардың негізі ТҮРКСОЙ және түркі мемлекеттер ұйымы секілді халықаралық ұйымдардың қызметі аясында нығая түскені айқындалды. Бауырлас екі елдің

саясатындағы жұмсақ күшті талдау арқылы өзара түсіністікті нығайтудағы ортақ мәдени және тарихи құндылықтарды нығайту бағыттары анықталды. Экономикалық ынтымақтастықтың оң әсері байқалуымен қатар, сауда қатынастарында географиялық алшақтыққа байланысты түйіткілді мәселелердің де жоқ еместігі аңғарылды. Осындай бірқатар күрделі жағдайларға қарамастан Халықаралық Түркі Академиясының қызметі, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің білім беру бастамалары өзара интеграциялық үдерістерді нығайтуға ықпал етеді. *Қорытынды.* Зерттеудің стратегиялық маңыздылығы алынған деректерді түркі тілдес мемлекеттердің мәдени және экономикалық интеграциялық бағыттарын жетілдіру мақсатында қолдану мүмкіндігімен және аймақтық ынтымақтастық пен өзара түсіністікті нығайтуға ықпал ететін ғылыми-тәжірибелік негіз қалыптастырады.

Түйін сөздер: Қазақстан, Түркия, түркі тілдес мемлекеттер, Түркі әлемі, интеграция, жұмсақ күш, стратегиялық серіктестік, мәдени алмасу.

Дәйексөз үшін: Базарбаев К., Батырбекқызы Г., Эрен Акдениз. Түркия–Қазақстан қатынастарындағы жұмсақ күш пен этникалық сәйкестік ықпалы // Отан тарихы. 2026. Т. 29. No 3. 1388–1404-бб.[қазақша]. DOI: 10.51943/2788-9718_2026_29_3_1388-1404

ВЛИЯНИЕ МЯГКОЙ СИЛЫ И ЭТНИЧЕСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В ТУРЕЦКО-КАЗАХСТАНСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

Канат Базарбаев¹, Гауһар Батырбекқызы², Эрен Акдениз³

¹Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави (пр. Саттарханова 29, 161200 Туркестан, Республика Казахстан)

PhD, Ассоциированный профессор

<https://orcid.org/0000-0003-0058-2322> E-mail: kanat.bazarbayev@ayu.edu.kz

²Южно-Казахстанский исследовательский университет имени М. Ауэзова (пр. Тауке хана, 5, 160012 г. Шымкент, Республика Казахстан)

PhD, Ассоциированный профессор

<https://orcid.org/0000-0003-1356-7770> E-mail: goha_batyr@mail.ru

³Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави (пр. Саттарханова 29, 161200 Туркестан, Республика Казахстан)

PhD докторант

<https://orcid.org/0000-0002-3261-3384>. E-mail: eren.akdeniz@ayu.edu.kz

© ИИЭ имени Ч.Ч. Валиханова, 2026

© Базарбаев К., Батырбекқызы Г., Эрен Акдениз, 2026

Аннотация. *Введение.* В содержании статьи исследуются факторы мягкой силы и этнической идентичности в направлениях укрепления интеграционных связей между Турцией и Казахстаном. В качестве основы современного сотрудничества тюркоязычных государств рассматриваются их общие историко-культурные ценности. *Цель и задачи.* Цель исследования на основе анализа современного этапа интеграционных связей между Турцией и Казахстаном научно обосновать роль мягкой силы и этнической идентичности в данном процессе, а также определить ключевые направления сотрудничества в рамках международных организаций, национальных институтов и государственных программ. В качестве задач поставлено изучение направлений развития экономических, культурных и образовательных связей. *Материалы и методы.* В исследовании использованы качественные и количественные методы. Проведён источниковедческий и аналитический анализ историко-культурных связей тюркоязычных государств и документов международных институтов, а также статистический анализ экономических показателей, что позволило оценить положительное влияние интеграционных процессов. *Результаты.* Результаты исследования показали систематическое развитие экономического и культурного сотрудничества в рамках интеграционных связей между Казахстаном и Турцией. Установлено, что данные связей

укрепляется в рамках деятельности международных организаций, таких как ТУРКСОЙ и Организация тюркских государств. Анализ «мягкой силы» в политике двух братских стран позволил выявить направления укрепления общих культурно-исторических ценностей в процессе взаимопонимания. Помимо положительного влияния экономического сотрудничества, было отмечено также наличие сложных проблем, связанных с географической удаленностью в торговых отношениях. Несмотря на ряд сложностей, деятельность Международной Тюркской академии и образовательные инициативы Международного казахско-тюркского университета имени Ходжи Ахмета Ясави способствуют укреплению процессов взаимной интеграции. *Заключение.* Стратегическая важность исследования заключается в возможности использования полученных данных для совершенствования направлений культурной и экономической интеграции тюркоязычных государств и формирования научно-практической базы, которая будет способствовать укреплению регионального сотрудничества и взаимопонимания.

Ключевые слова: Казахстан, Турция, тюркоязычные государства, тюркский мир, интеграция, мягкая сила, стратегическое партнерство, культурная дипломатия.

Для цитирования: Базарбаев К., Батырбеккызы Г., Эрен Акдениз. Влияние мягкой силы и этнической идентичности в турецко-казахстанских отношениях // Отан тарихы. 2026. Т. 29. No 3. С. 1388–1404. [на казахском]. DOI: 10.51943/2788-9718_2026_29_3_1388-1404

THE INFLUENCE OF SOFT POWER AND ETHNIC IDENTITY IN TURKIYE–KAZAKHSTAN RELATIONS

Kanat Bazarbayev¹, Gaukhar Batyrbekkyzy², Eren Akdeniz³

¹Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University
(29, B. Sattarkhanov Str., Turkestan, 161200, Republic of Kazakhstan)
PhD, associate professor
<https://orcid.org/0000-0003-0058-2322> E-mail: kanat.bazarbayev@ayu.edu.kz

²M. Auezov South Kazakhstan Research University
(Tauke Khan Avenue 5, 160012 Shymkent, Republic of Kazakhstan)
PhD, Associate Professor
<https://orcid.org/0000-0003-1356-7770> E-mail: goha_batyr@mail.ru

³Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University
(29, B. Sattarkhanov Str., Turkestan, 161200, Republic of Kazakhstan)
PhD doctoral student
<https://orcid.org/0000-0002-3261-3384> E-mail: eren.akdeniz@ayu.edu.kz

© Valikhanov IHE, 2026

© Bazarbayev K., Batyrbekkyzy G., Eren Akdeniz, 2026

Abstract. Introduction. The article examines the factors of soft power and ethnic identity in the direction of strengthening the integration ties between Turkey and Kazakhstan. Common historical and cultural values of the Turkic-speaking states are considered as the basis for modern cooperation between their goal and objectives. *Purpose and objectives.* The purpose of the study, based on the analysis of the current stage of integration ties between Turkey and Kazakhstan, is to scientifically substantiate the role of soft power and ethnic identity in this process, as well as to identify key areas of cooperation within the framework of international organizations, national institutions and state programs. The objectives include studying the development directions of economic, cultural and educational ties. *Materials and methods.* The study used qualitative and quantitative methods. Source study and analytical analysis of the historical and cultural ties of the Turkic-speaking states and documents of international institutions, as well as statistical analysis of economic indicators were carried out, which made it possible to assess the positive impact of integration processes. *Results.* The results of the study showed the systematic development of economic and cultural cooperation within the framework of integration ties between Kazakhstan and Turkey. It has been established

that these ties are strengthening within the framework of international organizations such as TURKOSOY and the Organization of Turkic States. An analysis of "soft power" in the policies of the two fraternal countries made it possible to identify areas for strengthening common cultural and historical values in the process of mutual understanding. In addition to the positive impact of economic cooperation, the presence of complex problems associated with geographical distance in trade relations was also noted. Despite a number of difficulties, the activities of the International Turkic Academy and the educational initiatives of the International Kazakh-Turkic University named after Khoja Ahmet Yasawi contribute to strengthening the processes of mutual integration. *Conclusion.* The strategic importance of the study lies in the possibility of using the obtained data to improve the directions of cultural and economic integration of Turkic-speaking states and the formation of a scientific and practical base that will contribute to strengthening regional cooperation and mutual understanding.

Keywords: Kazakhstan, Turkey, Turkic-speaking states, Turkic world, integration, soft power, strategic partnership, cultural diplomacy.

For citation: Bazarbayev K., Batyrbekkyzy G., Eren Akdeniz. The influence of soft power and ethnic identity in Turkiye–Kazakhstan relations // Otan Tarihy. 2026. Vol. 29. No 3. Pp. 1388–1404. [in Kazakh]. DOI: 10.51943/2788-9718_2026_29_3_1388-1404

Кіріспе. «Жұмсақ күш» ұғымы бір мемлекеттің өзге мемлекеттерге ықпал етуінде күштеу немесе мәжбүрлеу саясатының орнына, оларды ортақ бір мүддеге ерікті түрде ұмтылуға ынталандыру қабілетін білдіреді. Ал этникалық сәйкестік әртүрлі этникалық топтардың белгілі бір тілдік топқа, нақты айтқанда қарастырылып отырған тақырып аясында түркі тілдес кеңістікке ортақтығын сезінуімен сипатталған әлеуметтік мәдени құбылыс. Осы құбылыс ортақ тарих, мәдени, діни және басқа да рухани құндылықтарда көрініс табады. Этникалық сәйкестіктерге сүйене отырып, мемлекеттік ұйымдар ортақ құндылықтарды түсінудің арқасында саяси, сауда-экономикалық және гуманитарлық салалардағы ынтымақтастықты ең сапалы және тиімді түрде дамыта алады. Қазақстан мен Түркия үшін бүгінгі кезең әртүрлі түбегейлі даму векторларымен сипатталды. Осман мемлекеті XIII ғасырдың соңы – XIV ғасырдың басында Анадолының солтүстік-батысында қалыптасып, кейінгі ғасырларда жүргізілген жаулап алулар нәтижесінде Еуропа, Азия және Африканың ауқымды аумақтарын қамтыған империяға айналды. Осман мемлекетінің географиялық кеңеюі оның Еуропа мен Азия арасындағы саяси және экономикалық үдерістерге ықпалын күшейтті. Империяның ұзақ уақыт өмір сүруінде әскери қуатпен қатар орталық және аймақтық басқару тетіктерінің қалыптасуы маңызды рөл атқарды. Осман империясының қоғамдық құрылымы этникалық және діни тұрғыдан алуан түрлі болып, оның құрамында мұсылман, христиан және еврей қауымдары ғасырлар бойы қатар өмір сүрді [Majer, 1997: 259]. Бірінші дүниежүзілік соғыс аяқталғаннан кейін Осман империясының іргесі сөгіліп, оның орнына Түркия Республикасы жарияланды.

XV ғасырдың екінші жартысында Қазақстан аумағындағы этносаяси үдерістер нәтижесінде Керей мен Жәнібек сұлтандардың басшылығымен Қазақ хандығы қалыптасты. Мұхаммед Хайдар Дулатидің «Тарих-и Рашиди» еңбегіндегі мәлімет бойынша қазақ сұлтандары билігінің басталуы 870 һижра жылымен, яғни 1465–1466 жылдармен байланыстырылады [Атығаев, 2006: 103–105]. Қазақ хандығы XV ғасырдың ортасында Орталық Азияның кең даласында, қазіргі Қазақстан аумағында құрылып аймақтағы қуатты саяси күш ретінде орнықты. Оның негізін қалаған Жәнібек пен Керей көшпелі тайпалардың саяси дербестік пен мәдени тұтастыққа ұмтылысын біріктіре отырып, жаңа мемлекеттің бірлестіктің қалыптасуына тарихи алғышарт жасады. Қазақ мемлекеттілігінің осы тарихи тәжірибесі қазіргі Қазақстанның ұлттық санасы мен тарихи жадында өзіндік сабақтастыққа ие. XIX ғасырдың екінші жартысында Ресей империясының отарлық саясаты қазақ даласындағы дәстүрлі әлеуметтік-экономикалық қатынастарға елеулі өзгерістер әкелді. 1867–1868 жылдардағы әкімшілік реформалар нәтижесінде қазақтар пайдаланып келген жерлер мемлекеттік меншік деп жарияланып, жер қатынастары империялық басқару талаптарына сәйкес қайта реттелді [Кабульдинов, 2025: 7]. Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін Түркия екіжақты қатынастарды дамытуда қоғамдық дипломатия мен «жұмсақ күш» құралдарын белсенді пайдалана бастады. Түркияның Қазақстанға қатысты саясаты тарихи-мәдени және тілдік жақындықпен қатар, Орталық Азиядағы геосаяси және экономикалық мүдделермен де сабақтасты. Осы тұрғыдан Қазақстан Анкара үшін маңызды сауда-экономикалық серіктес әрі түрік «жұмсақ күш» саясаты жүзеге асырылатын негізгі бағыттардың біріне айналды [Kukeeva et al., 2019:21]. Түркі халықтары мәдениетінің ықпалын сақтауға, нығайтуға және таратуға бағытталған ұйымдар екі мемлекет арасындағы қарым-қатынаста

маңызды рөл атқарады. Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы арасындағы қатынастардың маңызды негіздерінің бірі – екі халықтың тарихи, тілдік және мәдени жақындығы. Бұл ортақтық екі ел арасындағы мәдени байланыстар мен стратегиялық серіктестіктің дамуына қолайлы негіз қалыптастырды. Сонымен қатар Қазақстанның құрлықтық мемлекет болуы және ашық теңіздерден қашық орналасуы екіжақты сауда-экономикалық қатынастардың мүмкіндіктерін белгілі дәрежеде шектейтін факторлардың бірі болып табылады [Kaуғыn et al., 2019: 3379].

Тақырып төңірегінде зерттеулер жүргізген С. Авджудың еңбектері Түркия мен Қазақстан арасындағы қарым-қатынастың қазіргі жағдайын зерттейді. Автор еңбегінде стратегиялық серіктестіктің негізі ретінде олардың тарихи және мәдени тамырына назар аударады [Авджу, 2023:140]. С. Авджудың ғылыми еңбектерін Е.Тұралин бастаған бірқатар зерттеушілер кең көлемде зерттеп, екі елдің тілдік саясатын түркітілдес халықтарды біріктірудің негізгі факторы ретінде қарастырады [Тұралин және т.б., 2023:32-40]. Қазақстан мен Түркия арасындағы мәдени ынтымақтастықты дамытудағы білім берудің рөліне Е.Тұралин кешенді зерттеулер жүргізе отырып, автор КСРО ыдырағаннан кейін мемлекеттер арасындағы ғылыми - зерттеу жобаларының, халықаралық конференциялардың және білім беру бастамаларының өзара алмасуын зерттейді [Тұралин, 2022:330]. Түркияның білім беру бастамаларындағы жұмсақ күш саясатына М. Эгамбердиев пен Е. Тұрғынбаев зерттеулер жүргізіп, Мевлана секілді Түркияның студенттік алмасу жобалары мен түрлі халықаралық стипендиялық бағдарламалары ықпал ету құралдары ретінде атап көрсетеді [Эгамбердиев, Тұрғынбаев, 2022:114-116]. Қазіргі заманғы ынтымақтастыққа тоқталсақ, Түркі мемлекеттері арасындағы қазіргі ынтымақтастықтың маңызды бағыттарының бірі цифрландыру саласы болып табылады. Түркі мемлекеттері ұйымы шеңберінде телекоммуникациялық және цифрлық инфрақұрылымды дамыту, электрондық үкімет жүйелерін жетілдіру, электрондық құжат айналымы мен электрондық қолтаңбаларды өзара тану, сондай-ақ трансшекаралық цифрлық байланысты кеңейтуге бағытталған бірлескен бастамалар жүзеге асырылуда [Organization of Turkic States, 2023:8-9]. Түркі мемлекеттері ортақ технологиялық платформалар мен жүйелерді дамыту арқылы ақпарат алмасуды ғана емес, сонымен қатар экономикалық ынтымақтастық пен аймақтық тұрақтылықты нығайтатын интеграцияланған цифрлық ландшафт құруға ұмтылуда. М. Иембекова өз зерттеуінде түркі елдерінің интеграциясы тек цифрландырумен шектелмей, білім беру, саясат және экономикалық ынтымақтастық сияқты бірқатар салаларды қамтитынын атап өтіп, осы бірлескен жобалардың маңыздылығын тілге тиек етеді [Иембекова, 2023: 281-286]. Автор екі ел арасындағы байланысты нығайту мақсатында бейбіт халықаралық қатынастарға ықпал ететінін және аймақтық сауда келісімдерін, инвестициялық мүмкіндіктерді және цифрлық технологиялар мен энергетика салаларда стандарттарды үйлестіруді нығайту арқылы экономикалық өсімге ықпал ететінін атап өтеді. Жоғарыда айтылған тұжырымдарға сүйене отырып, Түркия Республикасы мен Қазақстан Республикасының қазіргі интеграция кезеңін халықаралық ұйымдар, ұлттық институттар және түркі халықтарын біріктіретін мемлекеттік бағдарламалар аясында талдау маңызды. Түркия мен Қазақстанның сыртқы саясат доктриналарындағы жұмсақ күш тұжырымдамасы көршілес тарихи және мәдени жағынан жақын мемлекеттермен ынтымақтастықты тереңдетуге, өзара түсіністікті нығайтуға сапалы түрде үлес қосады. Зерттеудің құрылымы академиялық талдаудың барлық негізгі кезеңдерін қамтиды. Кіріспеде Қазақстан мен Түркияның интеграциясы тақырыбының өзектілігі негізделеді, бөл өзектілік екі елдің ортақ тарихи, мәдени және тілдік негізге сүйенген ықпалдастықпен айқындалады. Әдістеме бөлімінде сапалық және сандық тәсілдердің үйлесімі негізге алынып, құжаттар, саяси мәлімдемелер, білім беру және мәдени мекемелердің қызметі, сондай-ақ сыртқы сауда статистикасы және жұмсақ күш индекстері зерттеледі. Талдау нәтижелері көрсеткендей, Түркия жұмсақ күш рейтингінде үнемі жоғары орынды сақтап келеді, ал Қазақстан көрсеткіштері салыстырмалы түрде құбылмалы сипатқа ие. Бұл айырмашылық ішінара зерттелетін елдер ауқымының кеңеюімен түсіндіріледі. Білім беру интеграциясы дамыған салалар, ал экономикалық ынтымақтастық одан әрі нығайтуды қажет етеді. Болашақ зерттеулерде стратегиялық мақсаттардың жүзеге асырылуын бағалауға және түркі тілдес мемлекеттер арасында ортақ стандартты түркі әліпбиін енгізу үдерістерін ғылыми-әдіснамалық тұрғыдан зерттеуге бағытталады.

Материалдар мен әдістер. Зерттеудің әдіснамалық негізі Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы арасындағы интеграциялық ынтымақтастықты кешенді талдауға бағытталған. Зерттеуде екі ел арасындағы мәдени, білім беру және экономикалық өзара әрекеттесуді зерттеу үшін сапалық және сандық тәсілдер қолданылып, олардың тарихи, тілдік және стратегиялық байланыстарына назар аударылады. Зерттеу нәтижелерінің шынайылығы мен сенімділігін

камтамасыз ету үшін бастапқы және қосымша дереккөздер пайдаланылды. Зерттеудің сапалық аспектісі екіжақты қарым-қатынастың негізін құрайтын тарихи және мәдени байланыстарды терең талдауды қамтып, түркі тайпалары мен түркі тілдер тобының ортақ мұралары жан-жақты зерделенді. Екі мемлекет те қолданатын «жұмсақ күш» механизмдерін түсіну үшін негізгі құжаттар, саяси көшбасшылардың сөздері және өзара саясаты қарастырылды. Талдау аясында сондай-ақ білім беру және мәдени интеграцияны жақсартатын Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Юнус Эмре институты және Түркі академиясы қызметтері бойынша кейс-стади әдісі қолданылып, екіжақты интеграцияны дамытудағы институтционалдық рөлі айқындалды. Сандық әдістер экономикалық ынтымақтастықты бағалау үшін статистикалық құралдарды пайдалануды қамтыды, бұл жағдай Қазақстан мен Түркия арасындағы сауда айналымына, импорт пен экспорт динамикасын басты назарда ұстады. Экономикалық интеграциядағы үрдістер мен айырмашылықтарды түсіну үшін Ұлттық статистика бюросы және жаһандық жұмсақ күш индексінің ресми дереккөздерінен алынған материалдар талданды. Деректер сонымен қатар географиялық факторлар мен сауда басымдықтарының екіжақты қатынастарға әсерін түсінуге мүмкіндік берді. Түркітілдес елдердің кең ауқымды контекстінде Қазақстан мен Түркияның интеграциялық стратегияларын бағалау үшін салыстырмалы талдаулар жүргізілді.

ТҮРКСОЙ және Түркі мемлекеттері ұйымы аймақтық ынтымақтастықты дамытудағы рөліне шолу жасалды. Зерттеуде сапалық деректерді жіктеу және түсіндіру мақсатында тақырыптық мазмұндық талдау қолданылды, ал сауда-экономикалық көрсеткіштерді бағалау мақсатында статистикалық талдау әдісі пайдаланылды. Аталған әдістерді қолдану арқылы интеграциялық үдерістерді терең түсінуге, сонымен бірге олардың жетістігі мен кемшіліктеріне әсер ететін негізгі факторларды анықтауға мүмкіндік берді. Осы тәсілдерді біріктіру арқылы зерттеу Қазақстан мен Түркия арасындағы интеграцияның тұтас моделін ұсынып, мәдени, білім беру және экономикалық ынтымақтастықтағы жетістіктер мен кедергілерді анықтайды. Бұл әдіснамалық тәсіл түркі әлемі контекстінде аймақтық интеграция динамикасын түсіндіруде, тұжырымдардың сенімділігі мен өзектілігін қамтамасыз етеді.

Нәтижелер. Жұмсақ күш саясатының бір бөлігі саналатын мәдени дипломатия тиімді құралдарының бірі - халықаралық ұйымдар, білім беру орталықтарын және мәдени мұра орталықтарын құру, сондай-ақ этникалық ерекшеліктерді дамыту және насихаттау. Осы құралдардың негізгі мақсаты мемлекеттің бірегей қырларын таныстыру арқылы оның мәдени құндылықтарын насихаттау және оң көзқарас қалыптастыру. Қазіргі әлемде жұмсақ күш тұжырымдамасын қолданудың маңызды мысалы - Қытай Халық Республикасының тілі мен мәдениетін шетелде насихаттау мақсатында құрылған «Конфуций институттары» қызмет атқарады. Түркия Республикасы үкіметі үшін 2000 жылдардың басында жұмсақ күш құралдарын дамыту оның мүдделері мен мәдениетін бүкіл әлемде насихаттауда маңызды рөл атқарды [Altunışık, 2022:3]. Ең бастысы, Түркияның беделі мемлекеттің қалыпты исламизмді демократиямен біріктіру тәжірибесіне негізделді. Мемлекеттік басқарудың мұндай моделі мұсылман елдерінде жылдам тарап, ХХІ ғасырдың бас кезінде Түркияның ішкі және сыртқы саясатында кеңінен дәріптелді. Бұл жағдай 2001 жылғы 11 қыркүйектегі оқиғалардан кейін, исламшыл және радикалды топтармен күресудің тиімді тәсілі ретінде насихатталды. Соңғы жылдары Қазақстан шығармашылық бағыттарды дамытуға айтарлықтай көңіл бөлді. Біріншіден, ірі қалалардағы әртүрлі және инклюзивті қоғам, ұлттық кино, телебағдарламалар, музыкасын және басқа да медиа өнімдерін шетелде насихаттау және жоғары жылдамдықты интернетке қолжетімділік осы үдерістің дамуына ықпал етті [Akbarova, 2024]. Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрінің орынбасары Роман Василенко ұлттық бренд құру үшін Қазақстан үкіметі 2060 жылға қарай жаңартылатын энергия көздеріне көшуге баса назар аударып отырғанын, ғылыми зерттеулерді қаржыландыру біртіндеп артып келе жатқанын, сондай-ақ гранттар мен стипендиялық бағдарламалардың енгізіліп жатқанын атап өтті [Brand Finance, 2023:96-97]. Барлық салалардағы өзара интеграция халықаралық қызметтің әрбір субъектісі арасындағы ынтымақтастықтың тиімділігіне тәуелді. Дегенмен, жұмсақ күш механизмін енгізу тәжірибесі және күшті, әлсіз жақтарын, мүмкіндіктер мен қауіптерді бағалау да маңызды рөл атқарады. Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, Түркия түркі халықтары арасындағы жоғары сапалы және тиімді интеграцияны ілгерілетуде мәдени дипломатия тетіктерін қолдануда жетекші мемлекет ретінде айқындалады.

Түркия Республикасының үкіметі өз мәдениетін бүкіл әлемге және түркі халықтарының мәдениетін халықаралық ұйымдар аясында тарату үшін мәдени дипломатияны дамытуға айтарлықтай

көңіл бөлуде. 2024 жылғы жаһандық жұмсақ күш индексіне сәйкес, Түркияның жұмсақ күші соңғы төрт жылда тұрақты түрде жоғары көрсеткішке ие болып, ықпалы жағынан Финляндия, Австрия және Жаңа Зеландия сияқты елдерге жақындап келеді. 2024 жылы Түркия жалпы рейтингте 25-ші, ал Финляндия 24-ші, Австрия 26-шы, ал Жаңа Зеландия 27-ші орын алды. Сонымен қатар, көшбасшылық орындарды Америка Құрама Штаттары мен Ұлыбритания иеленіп отыр, олар сәйкесінше бірінші (100-ден 78,8 ұпай) және екінші (71,8 ұпай) орындарды иеленді. Ресей 16-шы, Израиль 32-ші және Украина 44-ші орында. Осылайша, Түркия жұмсақ күштің тұрақты деңгейін көрсетіп, халықаралық беделі жоғары елдер тобына енсе, ал өзге елдердің позициялары геосаяси және қауіпсіздік факторларының әсерінен төмендеді. 2021 жылы Қазақстанның жұмсақ күш рейтингінде төмендеуі, сол жылы жаһандық жұмсақ күш индексі тізіміне енгізілген елдер санының артуына байланысты болды. Осылайша, 2020 жылы Қазақстан 60 елдің соңғы бестігіне енді. 2021 және 2024 жылдары зерттеуге енгізілген елдер саны 105-тен 193-ке дейін өсті [Global Soft Power Index, 2024:96-97]. Осы дерекке сүйене отырып, Түркия мен Қазақстанның интеграциясы халықаралық деңгейдегі сапасы мен тиімділігі көбінесе Түркия үкіметі жүргізетін мәдени дипломатия саясатына тәуелді екені аңғарылады. 1992 жылы Түркістанда Қазақстан мен Түркия арасындағы келісім нәтижесінде түркітілдес мемлекеттерден жоғары білікті кадрларды даярлау үшін Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті құрылды. Университеттің білім беру қызметі әлемнің 17-ден астам елінен келген жастардың білім алуы үшін, әсіресе жаһандану жағдайында маңызды идеологиялық, мәдени және рухани маңызға ие. Университет басшылығын Түркия мен Қазақстанның уәкілетті мемлекеттік органдары бірлесіп тағайындайды. Бүгінгі таңда университетте 10 мыңнан астам студент қазақ, түрік және басқа тілдерді меңгеруде. Сонымен қатар, университетте жастар студенттік ұйымдары жұмыс жасайды. Осылайша, Түрік әлемі жастар клубы аясында түркі тілдерін қоса алғанда, әртүрлі ұлт өкілдерімен өз елдерінің мерекелері мен дәстүрлерін сақтау және басқа ұлт өкілдерін түркі мәдениетімен таныстыру үшін түрлі мәдени іс-шаралар ұйымдастырылады. Атап айтқанда, түркі дүниесінен келген студенттер қазақ тілін үйренуге сонымен бірге Қазақстан Республикасынан стипендия алу мүмкіндігіне ие болады. Университетте Түркітану ғылыми-зерттеу институты бар. Институттың қызметі түркі халықтарының жалпы мәдениетін, тілін, тарихын және әдебиетін салыстырмалы зерттеуге бағытталған. Сондай-ақ, дінді, фольклорды, ортағасырлық түркі жазбаларын және археологиялық деректерді жүйелі түрде зерттеу жұмыстары жүргізілуде. Қазақстандағы түрік тілін зерттеу, Түркиядағы қазақ тілін зерттеумен қатар, екі мемлекеттің ынтымақтастығын мен жүйелі интеграцияны нығайтудың маңызды аспектілері болып табылады. 2007 жылы құрылған Юнус Эмре институты шетелде түрік тілін, тарихын, мәдениетін және өнерін зерттеу саласында мәдени дипломатиямен айналысады. 2010 жылдың наурыз айында Астанада Юнус Эмре мәдени орталығының ашылуы өтті, оның мақсаты Түркия туралы түсінікті объективті және жан-жақты қалыптастыру, сондай-ақ түріктерді Қазақстан халқының мәдениетімен, дәстүрлерімен және тілімен таныстыру болды [Казахстан – великая страна, 2011]. Студенттер, суретшілер, жоғары лауазымды мемлекеттік қызметкерлер, баспасөз өкілдері түрік тілін үйренуге үлкен қызығушылық танытуда.

Пандемия кезінде түрік тілін үйренгісі келетін көптеген азаматтар Астанадағы Юнус Эмре институтының филиалына баруға мүмкіндігі болмағанымен, тәжірибелі оқытушылардың ұйымдастыруымен онлайн курстар ұйымдастырылды. Курстарға Қазақстанның әр аймақтарынан 8 мыңнан астам адам қатысты. Сонымен қатар, офлайн режимінде өткізілген барлық курстар цифрлық жүйеге көшіріліп, мәдени орталықтары жоқ аймақтарда тұратын азаматтар үшін түрік тілі мен мәдениетін үйренуге арналған онлайн платформа іске қосылды. Юнус Эмре институтынан басқа, Түрік ынтымақтастық және үйлестіру агенттігі Қазақстанда түрік тілін насихаттау бағытында көптеген жұмыстар атқарды. Соның бірі ретінде, 2023 жылы Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде түрік тілі кабинеті ашылды [ТІКА, 2023]. Ұйым үйлестірушісі Қазақстандағы түрік тілі сабақтары Түркия мен Қазақстан студенттерін өзара түсінік пен академиялық жақындасуды нығайтуға бағытталғанын мәлімдеді. Дегенмен, Қазақстанда Түркияны танытумен қатар, интеграцияның маңызды элементі - Түркиядағы қазақ халқының мәдениетін, дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын насихаттау жүйелі түрде ұйымдастырылды. Қазақстанның ғылыми-қолданбалы мәдениет және білім беру орталығы Түркияның Нигде қаласындағы Нигде Өмер Халисдемир университетінде қызмет атқарады. Бұл орталықтың мақсаттары - мемлекетаралық қатынастарды тарихи тұрғыдан объективті түрде зерттеу, қазақ мәдениетін зерттеу, қазіргі түрік диалектілері мен

әдебиеті кафедрасында білім беруді дамытуды қолдау және ынталандыру, сондай-ақ түріктер мен қазақтар арасындағы әлеуметтік байланыстарды жақсарту.

Орталықтың мақсаттарын жүзеге асыру аясында Қазақстан мәселелеріне арналған ұлттық және халықаралық ғылыми кездесулер ұйымдастыру, сондай-ақ Қазақстан мен Түркия арасындағы ғылыми және академиялық ынтымақтастықты дамыту көзделген. Оның қызмет бағыттары магистранттар, докторанттар, постдокторанттар мен оқытушылардың екі ел арасындағы академиялық ұтқырлығына қолдау көрсетуді, қазақтар конференциялар, семинарлар, конгрестер мен симпозиумдар ұйымдастыруды қамтиды [Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, 2020]. Түркі мемлекеттерінің интеграциясын нығайтудың тағы бір аспектісі - түркі халықтарының әліпбиін үйлестіру. Осылайша, Түрік әлемінің ортақ әліпбиі комиссиясының отырысы барысында делегаттар стандартты әліпбиге көшу туралы ортақ шешім бауырлас елдер арасындағы ынтымақтастықтың маңызды саласы екенін атап өтті Комиссия мүшелері сондай-ақ стандартты түркі әліпбиіне қазақ тіліндегі Ұ (Ü) және І (İ) әріптерін қосуды ұсынды. 2023 жылы өткен Түркі мемлекеттері ұйымының 10-шы саммитінде Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан, Түркия және басқа да түркі мемлекеттері ортақ құндылықтарға адал екенін және түркі халықтарының серіктестігін нығайтуда ата-бабаларының өсиетін орындайтынын атап өтті. Түркі халықтарын біріктіретін халықаралық құрылымдардың бірі – Түркі мемлекеттері ұйымы (ТМҰ). Ұйым 2009 жылы Нахчыван келісімінің негізінде Түркітілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесі (Түркі кеңесі) ретінде құрылды. Нахчыван келісімінде мүше мемлекеттер арасындағы өзара сенімді нығайту, сыртқы саясат мәселелері бойынша ортақ ұстанымдарды қалыптастыру, ортақ мүдделерге қатысты салаларда өңірлік және екіжақты ынтымақтастықты дамыту, сауда мен инвестиция үшін қолайлы жағдайлар жасау, сондай-ақ ғылым, технология, білім және мәдениет салаларындағы өзара іс-қимылды кеңейту ұйымның негізгі мақсаттары ретінде белгіленді [Nakhchivan Agreement, 2009:7-8].

«Түркі әлемінің келешегі – 2040» құжатында қазіргі жаһандық өзгерістер жағдайында дайындық, орнықтылық, бейімделу және трансформация саяси, экономикалық және мәдени салалардағы маңызды ұстанымдар ретінде айқындалған. Құжатта түркі ынтымақтастығының мүше мемлекеттер үшін стратегиялық және саяси тұрғыдан қосымша құндылық қалыптастыратыны, ал ынтымақтастықты одан әрі институционалдандыру мемлекеттердің жеке және бірлескен іс-қимылдарын күшейтуге бағытталатыны атап көрсетілген [Түркі әлемінің келешегі - 2040, 2022:1–2]. Саяси тұрғыдан алғанда, ынтымақтастыққа мүше мемлекеттер аймақтық және жаһандық мәселелерді шешуге көмектеседі. Стратегиялық тұрғыдан қарағанда, бірлескен жобаларды жүзеге асыру және мүше мемлекеттер азаматтарының өзара жақындасуы үшін жаңа мүмкіндіктер ашылады. Түркі мемлекеттерінің үкіметтері ұзақ мерзімді стратегиялық тиімділікке қол жеткізу мақсатында біршама бағыттарды айқындады. Олардың қатарында қолданыстағы транзиттік және көлік дәліздерін біріктіру, аймақшilik байланысты жақсарту, жаһандық экономика арқылы тиімді интеграцияны қамтамасыз ету, интеграцияланған электр жүйесін құру, түркі диаспораларының әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық өміріне белсенді араласу, мүше мемлекеттер арасындағы нарықтарды біріктіру, интеграцияланған түркі энергетикалық нарығын құру міндеттері қамтылған «Түркі әлемінің келешегі–2040» бағдарламалық құжаты түркі халықтарының саяси, мәдени, экономикалық және әлеуметтік өміріндегі тұрақты даму және өзара интеграция үшін маңызды.

Түркі мемлекеттері ұйымы аясындағы ынтымақтастықты қамтитын салалар саяси, экономикалық, кеден, көлік, туризм, ақпарат, жастар мәселесі, энергетика, гуманитарлық, ғарыштық серіктестіктер болып табылады. Мысалы, 2023 жылы түркі жастарының ғарыш ғылымы саласындағы білімін арттыру үшін Түркі ғарыш зерттеушілер академиясының бағдарламасы ұйымдастырылды. Ұйымға мүше мемлекеттерден келген 80-нен астам студент астрофизика, бақылау астрономиясы және зымыран-ғарыш ғылымдары бойынша білім алды. Саяси ынтымақтастық аясында жас дипломаттарды оқыту бағдарламалары да қарастырылған. Оқытудың маңызды кезеңдері - ұйымға мүше мемлекеттердің тілдерімен бастапқы деңгейде танысуға бағытталған тілдік курстарды ұйымдастыру, олардың ортақ лингвистикалық белгілерін көрсету және түркі халықтарының тарихына арналған оқу сабақтарын жүргізуді ұйымдастыру. 2023 жылы Астанада түркі әлеміндегі экономикалық ынтымақтастық пен интеграция саласындағы экономикалық саясатты зерттеудің ресми орталықтарының кездесуі өтті. Бұл кездесу барысында түркі мемлекеттері арасындағы стратегиялық серіктестікті нығайтудың перспективалық бағыттары белгіленді. Түркі мемлекеттері ұйымының мүшелері түркі халықтары арасындағы ынтымақтастық үдерісі ең жоғары деңгейде екенін және мүше мемлекеттер бірлесіп жұмыс істеуді жалғастырып, түркітілдес елдердің экономикалық

интеграциясын одан әрі нығайту және серіктестікті арттыру үшін ақпараттық және академиялық қолдау көрсетуі қажет екенін атап өтті. Түркі халықтарының ғылым мен білім беру саласындағы интеграциясын ілгерілету мақсатында Астанада Түркі мемлекеттері ұйымының бастамасымен құрылған халықаралық зерттеу институты – Түркі Академиясы жұмыс жасайды. Ең алдымен, академия түркі әлемінің тарих, археология, әдебиет, лингвистика, өнер және әлеуметтік-экономикалық мәселелер сияқты түрлі нәтижелерге қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Мұның бәрі жоғары сапалы және тиімді ынтымақтастыққа, түркі мәдениеттермен өзара танысуға және ғылыми алмасуға ықпал етеді. Академия аясында орта білім беруді дамытуға да көңіл бөлінеді. Осылайша, мүше елдердің – Түркия, Қазақстан, Қырғызстан және Әзірбайжанның орта мектептеріне арналған түркі әлемінің ортақ тарихы, географиясы және әдебиеті туралы кітаптар жарық көрді [Turkic Academy, 2023]. Бұл жоба түркі халықтарының ұқсастығы туралы түсінік қалыптастыруға, тілдік және мәдени мұраны нығайтуға, түркі әлемінде ортақ сәйкестік пен өзара құрмет сезімін дамытуға бағытталған. Түркі халықтары мәдениетінің дамуы 1993 жылы Түркия Республикасы, Қазақстан Республикасы, бірқатар Орталық Азия мемлекеттері және Әзірбайжан министрліктері арасындағы келісімдер нәтижесінде құрылған халықаралық ұйым ТҮРКСОЙ қызметімен тығыз байланысты. 2025 жылы Ақтау қаласы түркі әлемінің мәдени астанасы мәртебесіне ие болды. Ұйымның Бас хатшысы мұндай таңдау кездейсоқ емес екенін атап өтті, себебі Ақтау түркі халықтарының ортақ мәдени мұрасын құрайтын көптеген мәдени және тарихи ескерткіштердің мекені екені белгілі. 2025 жылға жоспарланған іс-шаралар аясында әлемдік қауымдастықты түркі халықтарының мұрасымен таныстыратын және Қазақстан, Түркия және Орталық Азия аймағының басқа да мемлекеттерінің интеграциясын нығайтатын классикалық және халық музыкасы концерттерін, фотосуреттер мен картиналар көрмелерін, театр және музыка фестивальдері өткізілді. Опера және балет саласындағы мәдени интеграция үнемі жүзеге асырылады. Осылайша, 2024 жылы Түркия Республикасы Мәдениет және туризм министрлігіне қарасты Мемлекеттік опера және балет театрының бас директоры Тан Сағтүрік пен Абай атындағы Қазақ мемлекеттік академиялық опера және балет театрының директоры Айнұр Көпбасарова халықтық қойылымдар мен балеттерді дамыту, бірлесіп орындау мәселелерін талқылады [TURKSOY, 2024].

Делегаттар сондай-ақ түркі халықтарының интеграциясын жалғастыру мақсатында түркі халықтарының опера және балет театрлары одағын құрудың маңыздылығын атап өтті. ТҮРКСОЙ-ға мүше мемлекеттер арасында көркем көрмелер, деректі фильмдер көрсетілімдері ұйымдастырылып, түркі халықтарының өмірі мен әдеби жетістіктерімен таныстыруға бағытталған мәдени іс-шаралар өткізіледі. Осылайша, Анкарада Қазақстан мен Түркиядан келген әдеби өнердің көптеген майталмандарының қатысуымен қазақ ақыны Светқали Нұржанның кітабының тұсаукесері өтті. Түркиядағы Қазақстан Елшілігінің өкілі Нышанкүл Каратаева соңғы жылдары Қазақстанда көптеген әдеби шығармалар жарық көргенін және мұндай басылымдар түркі елдері арасындағы байланысты нығайтуға оң ықпал ететінін атап өтті. Түркия Республикасындағы Қазақстан Республикасы Елшілігінің ақпараты бойынша, Түркия Жазушыларының Еуразиялық одағы мен Қазақстан Жазушылар одағының ынтымақтастығы арқылы Қазақстаннан 100-ден астам ақын мен жазушының шығармалары қазақ тілінен түрік тіліне аударылған [Мәдени және гуманитарлық ынтымақтастық, 2024]. Сонымен қатар, Түркияның білім беру жүйесі қазақстандық талапкерлердің қызығушылығын тудыруда. Ең танымал жоғары оқу орындары Анкарадағы университеттер, Эскишехир, Алааддин Кейкубат университеті және Афьон Кожатепе университеті. Түркия Республикасы бүкіл әлемнен келген халықаралық студенттерге арналған көптеген стипендиялық бағдарламаларды әзірлейді. Солардың бірі - «Türkiye Bursları» халықаралық стипендиялық бағдарламасы. Бағдарлама 2012 жылы құрылған және бастапқы кезеңде шамамен 40 000 адам стипендияға өтініш берген, ал 2023 жылға қарай Түркияның жоғары оқу орындарында оқығысы келетін 160-тан астам елден 100 000-нан астам үміткер тіркелген.

Жалпы алғанда, 2023 жылы Қазақстаннан 262 студент Түркияның ең беделді оқу орындарында оқу мүмкіндігіне ие болды, оның ішінде 131 бакалавр, 90 магистрант және 41 докторантура деңгейінде оқыды. Түркия Республикасының Астанадағы елшісі Мұстафа Капуджу өз сөзінде жастар екі ел арасындағы көпір қызметін атқаратынын және оқу бітіргеннен кейін жастардың өз мемлекетіне қызмет етуі өте маңызды екенін атап өтті. Қазақстан мен Түркия ортақ мәдени, діни, тарихи және басқа да ортақ Жоғарыда келтірілген деректерге сүйене отырып, халықаралық ұйымдар аясында және екіжақты форматта Қазақстан мен Түркия арасында мәдениет пен білім беру салаларында үкіметтер, тиісті министрліктер және басқа да ұлттық институттар деңгейінде өзара ынтымақтастық

калыптасқанын байқауға болады. Сонымен қатар екіжақты қатынастардың экономикалық құрамдас бөлігі де ерекше маңызға ие. Қазақстанның сыртқы сауда құрылымында Ресей мен Қытай маңызды орын алады. 2024 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстан импортының 30,5%-ы Ресейге, 25,3%-ы Қытайға тиесілі болды [Қазақстан Республикасының сыртқы сауда айналымы, 2025]. құндылықтарға ие болғанымен, Қазақстан үкіметі көршілес елдермен саудаға баса назар аударады. Мұның бір себебі - Түркия Азияның оңтүстік-батысында орналасуы. Қазақстан мен Түркия арасын Каспий теңізі және оның жағалауындағы мемлекеттер бөліп тұрғандықтан, екі елдің географиялық алшақтығы өзара байланыстардың қарқындылығына белгілі бір деңгейде ықпал етеді [Trushaj, 2023:47]. Дегенмен, Қазақстан Ресей Федерациясымен және Қытай Халық Республикасымен шекаралас болуы оның сыртқы сауда құрылымына тікелей әсер етеді. Еуропаға тауарларды жеткізу үшін әртараптандырылған бағыттардың болмауы көршілес елдермен өзара сауда айналымының басым болуына және олардың жалпы сыртқы саудадағы үлесінің артуына себеп болады. Соған қарамастан, мемлекет басшылары Қасым-Жомарт Тоқаев пен Режеп Тайып Ердоған көпшілік алдындағы ресми мәлімдемелерінде екіжақты стратегиялық серіктестікті дамыту және мәдени-гуманитарлық, энергетикалық, сауда-экономикалық байланыстарды тереңдету перспективаларына айтарлықтай назар аударып келеді. 2023 жылдың қараша айында Түркі мемлекеттері ұйымы басшыларының саммитінде Қазақстан Президенті соңғы жылдары Түркия мен Қазақстан арасындағы сауда айналымының рекордтық өсімі байқалғанын атап өтті. Қазақстан тарапы бұл көрсеткішті 10 миллиард АҚШ долларына дейін жеткізуді көздеп отыр, себебі Түркия стратегиялық тұрғыдан маңызды және Қазақстанның маңызды сауда серіктесі екендігін көрсетеді. Режеп Тайып Ердоған қазіргі күрделі геосаяси жағдайда ынтымақтастықты нығайту түркі әлемі арасындағы тығыз өзара әрекеттесуді қолдаудың негізі факторы екенін атап өтті. Түркия мен Қазақстан арасындағы интеграциялық үдерістер мемлекеттердің, аймақтың және тұтастай алғанда түркітілдес халықтардың дамуының стратегиялық көрінісін айқындайды. Жұмсақ күш пен этникалық сәйкестік факторлары негізгі салалардағы өзара достық пен нәтижеге бағытталған ынтымақтастықты дамытуда маңызды рөл атқарады.

Талқылау. Зерттеу нәтижелері екі елдің мәдени, экономикалық, саяси және әлеуметтік салалардағы терең әрі жан-жақты интеграциялық үдерістерін жалғастыратын жетекші халықаралық платформаларды анықтады. Жұмсақ күш факторы түркі мемлекеттерінің интеграциясындағы ең маңызды аспектілердің бірі болып қала береді. Бұл Түркия Республикасы жүзеге асырып отырған мәдени дипломатия мен этникалық сәйкестікті нығайту тәжірибесінен көрінеді. Мұндай тәжірибе интеграциялық үдерістерді одан әрі күшейте түседі. Зерттеуші М. Арғалидің пікірінше, сәйкестік факторы мемлекеттің халықаралық жүйедегі орны мен сыртқы саяси бағытын айқындайтын негізгі факторлар ретінде қарастырылады. 2000 жылдардың басында Түркия Республикасы жұмсақ күш әдістерін қолдануға және сыртқы саясатта мәдени дипломатия аспектілерін кеңінен қолдануға кірісті [Argali, 2023:812]. Brand Finance консалтингтік фирмасының «Global Soft Power Index 2024» рейтингісіне сәйкес, Түркия Республикасы соңғы бес жылда әлемдегі ең ықпалды 30 елдің қатарынан көрініп келеді. Атап айтқанда, 2020 жылы рейтингке 60 ел ғана енген болса, ал 2024 жылға қарай рейтингке енгізілген елдер саны 193-ке дейін өсті. Бәсекелестіктің күшеюіне қарамастан, Түркия өз орнын сақтап қана қоймай, тіпті оны одан әрі жақсартып, әлемдік аренада жұмсақ күшінің нығая бастағанын көрсетті. Осы мәселеге байланысты зерттеуші Н. Аназ 2013 жылдан кейін Түркияның халықаралық аудиторияны тарту мүмкіндігі төмендегенін және демократиялық бостандықтардың нашарлауына байланысты айтарлықтай төмендеп қалғанын атап өтеді [Anaz, 2022:194]. Дегенмен, бұл тұжырым батыстық, терең демократиялық қоғамдарға көбірек қатысты. Қазақстан мен Түркия арасындағы интеграциялық үдерістер жағдайында зерттеу ұзақ мерзімді және стратегиялық тұрғыдан тиімді қарым-қатынастарды құрудағы ілгерілеушілікті, соның ішінде кешенді стратегиялық құжаттарға қол қою және халықаралық ұйымдар шеңберінде мемлекетаралық қатынастарды дамыту арқылы жүзеге асыруда. 2007 жылы негізі қаланған Юнус Эмре институты Түркия мен Қазақстанды тілдік салада біріктірумен айналысып, Қазақстанда 2010 жылы ашылып қызмет ете бастады. Институттың негізгі міндеті – түркітілдес халықтар арасындағы мәдени байланыстарды нығайту. Қазақстанда түрік тілі мен мәдениеті туралы білімді кеңейтіп, қазақ және түрік халықтары арасындағы достық және бауырластық қарым-қатынастарды нығайта түсті. Түрік әлемін танымал етумен қатар, Юнус Эмре институты Қазақстан халқының мәдениеті, дәстүрлері және тілі туралы объективті және кешенді түсінік қалыптастыруды мақсат етеді. Балқан аймағындағы Түркияның жұмсақ күш саясатын талдай отырып, зерттеуші А. Күсмүш Юнус Эмре институты мәдени ықпал

құралдарын жүзеге асыруда және мәдени бағдарланған сыртқы саясат стратегиясын жүзеге асырудың ең маңызды сегменттерінің бірі екенін атап көрсетеді [Avdić-Küsmüş, 2022: 189-190]. Автордың тұжырымдары зерттеуде айқындалған мәдени және білім беру орталықтарының болуы мен қызметі мемлекеттер арасындағы тиімді интеграцияға сапалық әсер етеді деген идеяны растайды. Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті түркі әлеміндегі білім және ғылым саласындағы ынтымақтастықтың маңызды институттарының бірі болып табылады. Университет 1991 жылы Түркістан мемлекеттік университеті ретінде құрылып, 1992 жылғы 31 қазанда Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы үкіметтері арасындағы келісім негізінде Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті болып қайта құрылды. Университеттің негізгі міндеттерінің бірі – түркітілдес мемлекеттер мен қауымдастықтардың жастарына сапалы білім беру және түркі әлемі үшін жоғары білікті мамандар даярлау. Сонымен қатар университет әртүрлі түркі елдерінен келген жастарды ортақ білім беру кеңістігіне біріктіріп, мәдениетаралық диалог пен ғылыми-білім беру байланыстарын дамытуға ықпал етеді [Akhmet Yassawi University, 2024:20].

Авторлардың тұжырымдары білім беру жүйесіндегі интеграциялық үдерістердің қосымша аспектілеріне назар аудара отырып, мемлекеттер арасындағы сауда-экономикалық қатынастарды нығайту үшін білім беру жүйесін дамытудың маңыздылығы алға тартады. Түркиядағы Нигде Омер Халисдемир университеті және оның құрылымдық бөлімшесі Қазақстанның ғылыми-қолданбалы мәдениет және білім беру орталығы тіл, мәдениет, дін және тарих салаларындағы зерттеулер арқылы Түркия мен Қазақстан арасындағы интеграциялық үдерістерді ілгерілететін маңызды ресурс ретінде қарастырылады. Х. Бишкін жүргізген зерттеуде түрік университетіндегі қазақстандық білім беру орталығының жетістіктері атап көрсетілген [Bişkin, 2023: 164]. Бұл жағдай түрік халқына Қазақстанның тіл саясаты, рәсімдері мен мерекелері, сәулеті және табиғи ресурстарымен жақынырақ танысуға көмектеседі. Түркі мемлекеттері интеграциясының перспективалы саласы - латын графикасына негізделген түркі елдерінің бірыңғай әліпбиіне көшуі. Осыған байланысты соңғы жылдары түркі халықтары арасындағы өзара түсіністікті жақсарту және тілдік бірлікті арттыру мақсатында халықаралық түркі ұйымдары аясында тіл білімі саласында пікірталастар мен ғылыми зерттеулер жүргізілуде. Ж. Ипек пен М. Гюлер түркі халықтарының кириллица әліпбиіне көшуі Кеңес үкіметінің Орталық Азия аймағының Батыс елдерімен мәдени өзара әрекеттесуін шектеу ниетімен байланысты болғанын атап өтеді. Тарихи тұрғыдан алғанда, стандартты латын әліпбиін жасау Қазақстан мен Түркияның одан әрі интеграциялануына ықпал етеді [İpek, Güler, 2023:129-130]. «Түркі әлемінің көзқарасы – 2040» стратегиялық құжаты түркі мемлекеттері арасындағы алдағы екі онжылдықтағы ынтымақтастықтың негізгі бағыттарын анықтайды. Стратегияның негізгі аспектілеріне әртүрлі жаһандық қиындықтарға бейімделу және трансформация енеді. Құжатта түркі елдері арасындағы бірыңғай транзиттік және көлік дәліздерін, электрмен жабдықтау жүйелерін, коммуникацияларды және энергетиканы дамытудың рөлі атап өтілген. Болашақта құжаттың ережелерін іске асыру түркі бірегейлігін өңірдің бай мәдени мұрасының маңызды құрамдас бөлігі ретінде терең тануға және тиімдірек насихаттауға мүмкіндік туғызады. Сондай-ақ бұл үдеріс мүше мемлекеттер мен олардың халқын өзара жақындастыруға, бірлескен туристік жобаларды жүзеге асыруға, мәдени, білім беру және жастар саясатын үйлестіруге мүмкіндік береді. Зерттеуші В.Бакидің тұжырымында мұндай құжаттың қабылдануының өзі маңызды жетістік болып табылады, өйткені түркі мемлекеттер арасындағы ынтымақтастықты аймақтық және жаһандық басқару жүйесінде тұрақты үдеріс етуге мүмкіндік береді деген қорытындыға келеді [Baki, 2022: 29-30]. Бұл мәлімдеме «Түркі әлемінің көзқарасы – 2040» құжаты қабылданғаннан бері жүргізілген зерттеу нәтижелерін растай отырып, Түркі мемлекеттері ұйымының ұзақ мерзімді стратегиялық бағдарламаларында стратегиялық серіктестікті дамытудағы мүддесін көрсетеді. Түркия Республикасы соңғы онжылдықта стипендиялық бағдарламаларды белсенді түрде дамытып, бүкіл әлемнен жастарды Түркияның жоғары оқу орындарында білім алуға тартып келеді. Мұндай үкіметтік бастама мәдени және білім беру саласындағы ынтымақтастықты, соның ішінде Қазақстанмен ынтымақтастықты нығайтуға бағытталған. Мұндай бағдарламалар өзара тиімді сипатқа ие, өйткені олар мемлекеттің білім беру саласындағы беделін артырып, сонымен қатар жоғары білікті кадрлардың Қазақстанға қайтып келуін қамтамасыз етеді. Б.Арас пен М. Зулкарнянның пайымдауынша Түркия Республикасының стипендиялық бағдарламалары жұмсақ күш құралы ретінде оның мәдениеті мен білімін халықаралық деңгейде насихаттап, белгілі бір жетістіктерге жетуге себебін тигізеді [Aras, Zulkarnian, 2019:428]. Дегенмен, Түркиядағы жоғары білімді интернационалдандыру үдерісінде бірқатар қайшылықтар да байқалады. Б. Булут-Шахин мен

Я. Кондакчи Түркияның төрт жетекші университетіндегі басшылардың, академиялық және әкімшілік қызметкерлердің көзқарастарын зерттей отырып, жоғары білімді интернационалдандыруды түсіну мен оны іс жүзінде жүзеге асыруда академиялық, экономикалық, саяси және әлеуметтік-мәдени сипаттағы әртүрлі ұстанымдар мен қайшылықтардың бар екенін анықтайды [Bulut-Sahin, Kondakci, 2023: 837].

Қазақстан, Түркия және басқа да түркітілдес елдердің интеграциясы ТҮРКСОЙ мен Түркі мемлекеттері ұйымы қызметінің басым бағыттарының бірі болып қала береді [Organization of Turkic States, 2024]. Ұйымға мүше мемлекеттер өз қызметі аясында экономикалық, саяси және мәдени салалардағы ынтымақтастықты нығайтып, аймақтағы мәселелерді өзара талқылауға арналған платформалар әзірлеудің нәтижесінде, түркі халықтары арасында өзара түсіністікті қалыптастырады. Сонымен қатар, ұйымдар түркі тілдері мен тарихын насихаттауға және зерттеуге ерекше көңіл бөледі. Опера, балет және кескіндеме саласындағы ынтымақтастықты үйлестіру мақсатында үнемі жоғары деңгейдегі кездесулер өткізіліп тұрады. Жастар үшін ғарыш ғылымдарын зерттеу және дипломатиялық іс-шараларды жүргізу бойынша оқыту курстары ұйымдастырылады. Е. Ақыллы зерттеуші Карл Дойчтың коммуникация теориясын зерттей отырып, ТҮРКСОЙ мен Түркі мемлекеттері ұйымы жүзеге асырып отырған мәдени дипломатия саласындағы қызметі сауда, туризм, мәдениет және білім беру салаларынағы алмасулар арқылы қоғамда ортақ қауымдастық қалыптастырып, түркі елдері арасындағы мәселелердің бейбіт жолмен үйлестірілген әрекеттер аясында шешілетінін атап өтеді [Akıllı, 2019:3-4]. Е. Казельдің пікірінше, Түркі мемлекеттері ұйымындағы ең тиімді интеграция Түркия мен Әзірбайжан арасында жүріп жатыр, ал басқа мүше мемлекеттер арасында мұндай берік интеграциялық байланыстар әлі қалыптаса қоймаған. Авторлардың қорытындылары географиялық орналасуы қолайлы мемлекеттер арасында интеграциялық үдерістердің жоғары деңгейде жүзеге асатынын көрсетеді. Дегенмен, бұл Түркияның басқа мемлекеттермен интеграциясының тиімділігін төмендетпейді, тек оның салыстырмалы түрде төмендеу деңгейінен көрініс табады [Kazel, 2023:1668]. Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы арасындағы өзара сауда көлемі жыл санап артып келеді. Дегенмен, Қазақстанның негізгі экспорттық және импорттық серіктестерімен салыстырғанда, бұл көрсеткіш 2021-2023 жылдары және 2024 жылдың басында төмен деңгейде қалып отырған Ұлттық статистика бюросының статистикалық деректері дәлелдейді. Қазақстанмен этникалық және мәдени тұрғыдан тығыз байланысты Түркия мемлекеті Қазақстанның сыртқы сауда айналымында салыстырмалы түрде төмен үлеске ие. А.Ф. Четинкая мен Н. Демирель де осындай қорытынды жасап, Қазақстанның басқа түркі мемлекеттерімен сауда көрсеткіштерінің экспорттың 5,3%-ын және импорттың 2,8%-ын құрайтынын атап өтеді. Жоғарыда қарастырылған ғылыми зерттеулерді талдау Түркия мен Қазақстан арасындағы интеграциялық үдерістердің қосымша аспектілерін ашып көрсетіп, түркітілдес елдер арасындағы тығыз байланысты нығайту үшін стратегиялық ынтымақтастықтың маңыздылығын атап өтеді [Çetinkaya, Demirel, 2024:6].

Қорытынды. Зерттеуде Қазақстан тәуелсіздік алған кезеңнен бері Қазақстан мен Түркия арасындағы тығыз және көп қырлы ынтымақтастыққа ықпал еткен бірнеше негізгі интеграциялық механизмдер мен институттар қарастырылды. Бұл құрылымдар екі ел арасындағы мәдени, әлеуметтік және экономикалық салалардағы интеграцияны ілгерілетуде маңызды рөл атқарды. Мұндай ынтымақтастық ортақ тарих, мәдениет, тіл және түркітілдес елдердің ортақ мүдделеріне сай салаларды дамытуға деген ұмтылысына негізделгенін байқауға болады. Түркия Республикасы үкіметінің жұмсақ күш саясатын тиімді дамытуға мүдделі екені байқалады. Осы мақсатта мемлекеттердің жұмсақ күшін бағалайтын Brand Finance консалтингтік компаниясының көрсеткіштері пайдаланылды. Талдау Түркия Республикасы соңғы бес жылда әлемдегі ең ықпалды отыз мемлекеттің қатарында болғанын көрсетті. Қазақстанның халықаралық аренадағы мемлекеттің имиджін қалыптастыруда басқару мен институционалдық шешімдердің дамып келе жатқаны анықталды. Юнус Эмре институтының Астана филиалы мен Түркия ынтымақтастық және үйлестіру агенттігінің Қазақстанда түрік мәдениеті мен тілін насихаттауы зерттелді. Пандемиядан кейін Юнус Эмре институтының оқу үдерісі қашықтықтан ұйымдастырылды. Соған қарамастан, институт Қазақстанда түрік тілін үйренуге қызығушылық танытқан азаматтарға сапалы білім беріп келеді. Түркия ынтымақтастық және үйлестіру агенттігі қазақстандық университеттерде түрік тілі курстарын ұйымдастырумен айналысады, соның бірі ретінде 2023 жылдан бері Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетін атауға болады. Түркияның стипендиялық бағдарламалары да қазақстандық студенттер арасында танымал. Түркия мен Қазақстанның интеграциясы түркітілдес елдерді

біріктіретін халықаралық ТҮРКСОЙ ұйымының қызметімен байланысты екені анықталды. Ұйымға мүше мемлекеттер 2025 жылға қарай Ақтау қаласын түркі әлемінің мәдени астанасына ретінде жариялап, осы шешім аясында әлемдік қауымдастықты, соның ішінде Түркия Республикасының өкілдерін көркемсурет көрмелері, театр фестивалдері, халық музыкасы концерттері, деректі фильмдер, әдеби жетістіктер арқылы түркі және қазақ мәдени мұрасымен таныстыруды жоспарлады.

Түркі мемлекеттері ұйымы аясында түркі мемлекеттерінің алдағы екі онжылдыққа арналған перспективалы серіктестігін нығайтатын стратегиялық «Түркі әлемінің көзқарасы – 2040» құжаты қабылданды. Аталған құжаттың мақсаттары мен міндеттері аймақтық тұрақтылықты сақтауға және ұйымға мүше мемлекеттер арасындағы интеграциялық үдерістерді нығайтуға бағытталған. Атап айтқанда түркі елдері арасындағы мәдени және білім беру алмасуларын жалғастыруды ұдайы арттыру, энергетика, электр және байланыс ресурстарын біріктіруді мақсат етеді. Сонымен қатар, Түркі мемлекеттері ұйымының басқарушы органдары түркі мемлекеттері жастарының түркі тарихы, мәдениеті және тілдерінің ұқсастықтары мен айырмашылықтары туралы білімдерін нығайту үшін тренингтер, семинарлар және практикалық сабақтар ұйымдастырады. Түркия мен Қазақстан арасындағы интеграциялауға қатысты болашақ зерттеулер «Түркі әлемінің көзқарасы – 2040» бағдарламасынан кейін қол жеткізілген нәтижелерді, сондай-ақ стандартталған түркі әліпбиін енгізу мен үйлестірудің салдарын тереңірек талдауларды талап етеді. Сонымен қатар, мәдени, тілдік және тарихи байланыстары ортақ өзге этникалық топтар мен ұлттар арасындағы интеграциялық үдерістерді салыстырмалы талдау маңызды. Жүргізілген зерттеу нәтижелері «Түркі әлемінің көзқарасы – 2040» стратегиялық құжатының жақында қабылдануына байланысты оның практикалық нәтижелерін толық бағалау әзірше мүмкін еместігін көрсетеді. Бүгінгі таңда түркі тілдес мемлекеттердің үкіметтері мен тиісті министрліктері арасында стандартталған түркі әліпбиін енгізу мәселесіне қатысты пікірталастар жалғасуда.

Әдебиеттер

Авджу, 2023 – *Авджу С.А.* Қазақстан мен Түркия арасындағы өзара ынтымақтастық // Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы. 2023. №1 (142). 136–143 б.

Атыгаев, 2006 – *Атыгаев Н.А.* Время образования Казахского ханства: некоторые аспекты проблемы в историографии и источниках // Отан тарихы (Отечественная история). 2006. №1. С. 96–107.

Akhmet Yassawi University, 2024 – *Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University. Development Program for 2024–2029.* Turkistan, 2024.
URL: https://ayu.edu.kz/admin/ckeditor_files/files/Development_Program_2024-2029_english%20version.pdf?utm_source=chatgpt.com

Akbarova, 2024 – *Akbarova N.* Unlocking Soft Power Potential: Kazakhstan's Creative Economy as a Tool to Global Recognition // *Modern Diplomacy*. 2024. 26 March.
URL: https://moderndiplomacy.eu/2024/03/26/unlocking-soft-power-potential-kazakhstans-creative-economy-as-a-tool-to-global-recognition/?utm_source=chatgpt.com

Akıllı, 2019 – *Akıllı E.* TURKSOY, Turkic Council and Cultural Diplomacy: Transactionalism Revisited // *Bilig*. 2019. №91. P. 1–25.

Altunışık, 2022 – *Altunışık M.B.* The Soft Power of Turkey in International Relations // *Panorama*. 2022. 11 November. URL: <https://www.uikpanorama.com/blog/2022/11/11/ma/>

Anaz, 2022 – *Anaz N.* Turkey's Asia Opening: Problems and Prospects // *Turkey's Asia Relations*. Cham: Palgrave Macmillan, 2022. P. 185–208. DOI: 10.1007/978-3-030-93515-3_9.

Aras, Mohammed, 2019 – *Aras B., Mohammed Z.* The Turkish Government Scholarship Program as a Soft Power Tool // *Turkish Studies*. 2019. Vol. 20. No. 3. P. 421–441. DOI: 10.1080/14683849.2018.1502042.

Argalı, 2023 – *Argalı M.* The Place and Importance of Kyrgyzstan in Turkish Foreign Policy from a Constructivist Perspective // *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2023. Vol. 12. No. 2. P. 797–817. DOI: 10.33206/mjss.1255440.

Avdić-Küsmüş, 2022 – *Avdić-Küsmüş A.* Turkey's Cultural Diplomacy in the Western Balkans: Actors, Strategies, and Local Perceptions // *Turkey's Return to the Western Balkans: Policies of Continuity and Transformation*. Cham: Springer International Publishing, 2022. P. 179–203. DOI: 10.1007/978-3-031-10074-1_8.

Baki, 2022 – *Musabay Baki P.* Turkic World Vision–2040: A Step Forward for the Resilience of Turkic Cooperation // *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs*. 2022. Vol. 27. No. 1. P. 26–52.

Bişkin, 2023 – *Bişkin H.V.* Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nin Türkolojiye Katkıları // *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2023. Vol. 5. No. 2. P. 154–173. DOI: 10.56574/nohusosbil.1355609.

Brand Finance, 2023 – *Brand Finance. Kazakhstan: Strategically Strengthening its Soft Power*. 2023. – URL: <https://brandfinance.com/insights/interviewwith-roman-vassilenko-kazakhstan-expandingits-soft-power>

Bulut-Sahin, Kondakci, 2023 – *Bulut-Sahin B., Kondakci Y. Conflicting Perspectives on the Internationalization of Higher Education: Evidence from the Turkish Case* // *Journal of Studies in International Education*. 2023. Vol. 27. No. 5. P. 834–852.

Çetinkaya, Demirel, 2024 – *Çetinkaya A.F., Demirel N. Analysing the Impact of the Organisation of Turkic States on the Foreign Trade of Member Countries* // *Cogent Social Sciences*. 2024. Vol. 10. No. 1. Article 2288370. DOI: 10.1080/23311886.2023.2288370.

Global Soft Power Index, 2024 – *Global Soft Power Index 2024: The World's Most Comprehensive Research Study on Perceptions of Nation Brands*. Brand Finance, 2024. URL: <https://static.brandirectory.com/reports/brand-finance-soft-power-index-2024-digital.pdf>

Иембекова, 2023 – *Иембекова М.О. Түркі елдері ынтымақтастығы: даму тенденциясы және қазіргі жағдайы* // Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы. 2023. №1 (142). 281–292 б.

İpek, Güler, 2023 – *İpek C.D., Güler M.Ç. The Origins of the Unity Idea in the Turkic World* // *Bilig*. 2023. №105. P. 129–158.

Кабульдинов, 2025 – *Кабульдинов З.Е. Обострение земельных проблем казахов в условиях массовой крестьянской колонизации в начале XX века* // *Отан тарихы*. 2025. Т. 28. №1. С. 5–17. DOI: 10.51943/2788-9718_2025_28_1_5-17.

«Казакстан – великая страна», 2011 – *«Казакстан – великая страна, где царит взаимоуважение культур, языков и религий, живущих под единым шаныраком»* – руководитель Турецкого культурного центра Мехмет Арслан. 2011. – URL: https://www.inform.kz/ru/kazakhstan-velikaya-strana-gde-carit-vzaimouvazhenie-kul-tur-yazykov-i-religiy-zhivuschih-pod-edinyim-shanyrakom-rukovoditel-tureckogo-kul-turnogo-centra-mehmet-arslan_a2375963

Қазақстан Республикасының сыртқы сауда айналымы, 2025 – *Қазақстан Республикасының сыртқы сауда айналымы* (2024 жылғы қаңтар–желтоқсан). Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросы. 17.02.2025. URL: <https://stat.gov.kz/ru/industries/economy/foreign-market/publications/280982/>

Kaygın et al., 2019 – *Kaygın E., Topçuoğlu E., Özkes S. Türkiye ile Kazakistan Arasındaki Ticari İlişkilere Yönelik Engeller* // *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2019. Vol. 8. No. 4. P. 3379–3398. DOI: 10.33206/mjss.479586.

Kazel, 2023 – *Kazel E. Blocs in Political Geography and the Role of Education in Empowerment of Blocs: The Example of the Organisation of Turkish States* // *Journal of National Education*. 2023. Vol. 52. No. 239. P. 1649–1672.

Kukeeva, 2019 – *Kukeeva F., Chukubayev E., Sultanmuratov N., Alypkyzy R. Public Diplomacy and Soft Power of Turkey in Kazakhstan* // *International Relations and International Law Journal*. 2019. №2 (86). P. 16–25. DOI: 10.26577/IRILJ.2019.v86.i2.02.

Majer, 1997 – *Majer H.G. The Functioning of a Multi-Ethnic and Multi-Religious State: The Ottoman Empire* // *European Review*. 1997. Vol. 5. No. 3. P. 257–265.

Мәдени-гуманитарлық ынтымақтастық, 2024 – *Мәдени-гуманитарлық ынтымақтастық*. Қазақстан Республикасының Түркия Республикасындағы Елшілігі. 2024. – URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa-ankara/activities/2071?lang=kk>

Nakhchivan Agreement, 2009 – *Nakhchivan Agreement on the Establishment of the Cooperation Council of Turkic Speaking States*. Nakhchivan, 3 October 2009. URL: https://www.turkicstates.org/en/key-documents-section?utm_source=chatgpt.com

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, 2020 – *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi. Kazak Kültürü ve Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi: Merkezin Faaliyet Alanları*. 2020. URL: https://www.ohu.edu.tr/kazak/sayfa/merkezin-faaliyet-alanlari?utm_source=chatgpt.com

Organization of Turkic States, 2023 – *Organization of Turkic States. Declaration of the Tenth Summit of the Organization of Turkic States*. Astana, Kazakhstan, 3 November 2023. 18 p. URL: <https://turkicstates.org/u/d/basic-documents/tenth-summit-declaration-2023-21-en.pdf>

Organization of Turkic States, 2024 – *Organization of Turkic States. Education Cooperation*. 2024. URL: <https://www.turkicstates.org/en/areas-of-cooperation-detail/6-education-cooperation>

TİKA, 2023 – *Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA). TİKA Opened a Turkish Language Class at One of the Biggest Universities in Kazakhstan*. 2023. URL: <https://tika.gov.tr/en/detailtika-opened-a-turkish-language-class-at-one-of-the-biggest-universities-in-kazakhstan-2/>

Trushaj, 2023 – *Trushaj A. Features of the Foreign Policy of the Republic of Kazakhstan* // *Foreign Affairs*. 2023. Vol. 33. No. 5. P. 45–51.

Тұралин, 2022 – *Тұралин Е.М. Қазақстанның Түркиямен мәдени қарым-қатынасының алғашқы кезеңдегі табысты қадамдары (1991–2000 жж.)* // Абай атындағы ҚазҰПУ хабаршысы. 2022. №4 (75). 329–340 б.

Тұралин, Ермекбаев, Қалиева, 2023 – Тұралин Е.М., Ермекбаев Ә.А., Қалиева Ә.А. Түркі қатынастарын нығайту факторы ретінде Қазақстан мен Түркияның тіл саясаты // Абай атындағы ҚазҰПУ хабаршысы. 2023. №4 (107). 32–40 б.

TURKSOY, 2024 – *International Organization of Turkic Culture (TURKSOY)*. Trilateral Meeting with the Directors of the Turkish State Opera and Ballet Theatre and Abay National Opera and Ballet Theatre in Almaty. 4 April 2024. URL: <https://www.turksoy.org/en-US/news/trilateral-meeting-with-the-directors-of-the-turkish-state-opera-and-ballet-theatre-and-abay-national-opera-and-ballet-theatre-in-almaty>

Turkic Academy, 2023 – *Turkic Academy*. Textbooks on “Common Turkic History”, “Common Turkic Literature”, “Geography of the Turkic World”. 20 October 2023. URL: <https://turkicacademy.org/en/proekt/textbooks-common-turkic-history-common-turkic-literature-geography-turkic-world>

«Түркі әлемінің келешегі–2040», 2022 – «Түркі әлемінің келешегі–2040» құжаты елдеріміз арасындағы қарым-қатынасты күшейтуге ықпал етеді. 11.11.2022. URL: https://kaz.inform.kz/news/turki-aleminin-keleshegi-2040-kuzhaty-elderimiz-arasyndagy-karym-katynasty-kusheyтуge-ykpal-etedi-prezident_a4000480/

Эгамбердиев, Тұрғынбаев, 2022 – Эгамбердиев М.Ш., Тұрғынбаев І.Е. Түркияның білім беру жобалары «жұмсақ күш» саясаты құралы ретінде // ҚазҰУ хабаршысы. Тарих сериясы. 2022. №1 (104). 112–118 б.

References

Avju, 2023 – *Avju S.A.* Qazaqstan men Turkiya arasyndaǵy ozara yntymaqtastyq [Mutual Cooperation between Kazakhstan and Turkey]. L.N. Gumilev atyndaǵy Euraziya ulttyq universitetinin habarshysy. Sayasi ǵylymdar. Aimaqtanu. Shyǵystanu. Turkitanu seriyasy. 2023. No. 1 (142). Pp. 136–143. [in Kazakh].

Atygaev, 2006 – *Atygaev N.A.* Vremya obrazovaniya Kazakhskogo khanstva: nekotorye aspekty problemy v istoriografii i istochnikakh [The Time of the Formation of the Kazakh Khanate: Some Aspects of the Problem in Historiography and Sources]. Otan Tarihy (Otechestvennaya istoriya). 2006. No. 1. pp. 96–107. [in Russian].

Akhmet Yassawi University, 2024 – *Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University*. Development Program for 2024–2029. Turkistan, 2024. URL: https://ayu.edu.kz/admin/ckeditor_files/files/Development_Program_2024-2029_english%20version.pdf?utm_source=chatgpt.com

Akbarova, 2024 – *Akbarova N.* Unlocking Soft Power Potential: Kazakhstan’s Creative Economy as a Tool to Global Recognition. Modern Diplomacy. 26 March 2024. URL: https://modern diplomacy.eu/2024/03/26/unlocking-soft-power-potential-kazakhstan-creative-economy-as-a-tool-to-global-recognition/?utm_source=chatgpt.com

Akıllı, 2019 – *Akıllı E.* TURKSOY, Turkic Council and Cultural Diplomacy: Transactionalism Revisited. Bilig. 2019. No. 91. P. 1–25.

Altunışık, 2022 – *Altunışık M.B.* The Soft Power of Turkey in International Relations. Panorama. 11 November 2022. URL: <https://www.uikpanorama.com/blog/2022/11/11/ma/>

Anaz, 2022 – *Anaz N.* Turkey’s Asia Opening: Problems and Prospects. Turkey’s Asia Relations. Cham: Palgrave Macmillan, 2022. Pp. 185–208. DOI: 10.1007/978-3-030-93515-3_9.

Aras, Mohammed, 2019 – *Aras B., Mohammed Z.* The Turkish Government Scholarship Program as a Soft Power Tool. Turkish Studies. 2019. Vol. 20. No. 3. Pp. 421–441. DOI: 10.1080/14683849.2018.1502042.

Argalı, 2023 – *Argalı M.* The Place and Importance of Kyrgyzstan in Turkish Foreign Policy from a Constructivist Perspective. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2023. Vol. 12. No. 2. Pp. 797–817. DOI: 10.33206/mjss.1255440.

Avdić-Küsmüş, 2022 – *Avdić-Küsmüş A.* Turkey’s Cultural Diplomacy in the Western Balkans: Actors, Strategies, and Local Perceptions. Turkey’s Return to the Western Balkans: Policies of Continuity and Transformation. Cham: Springer International Publishing, 2022. Pp. 179–203. DOI: 10.1007/978-3-031-10074-1_8.

Baki, 2022 – *Baki P.* Turkic World Vision–2040: A Step Forward for the Resilience of Turkic Cooperation. PERCEPTIONS: Journal of International Affairs. 2022. Vol. 27. No. 1. Pp. 26–52.

Bişkin, 2023 – *Bişkin H.V.* Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin Türkolojiye Katkıları [Contributions of Niğde Ömer Halisdemir University to Turkology]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2023. Vol. 5. No. 2. Pp. 154–173. DOI: 10.56574/nohusosbil.1355609. [in Turkish].

Brand Finance, 2023 – *Brand Finance*. Kazakhstan: Strategically Strengthening its Soft Power. 2023. URL: <https://brandfinance.com/insights/interviewwith-roman-vassilenko-kazakhstan-expandingits-soft-power>

Bulut-Sahin, Kondakci, 2023 – *Bulut-Sahin B., Kondakci Y.* Conflicting Perspectives on the Internationalization of Higher Education: Evidence from the Turkish Case. Journal of Studies in International Education. 2023. Vol. 27. No. 5. Pp. 834–852.

Çetinkaya, Demirel, 2024 – *Çetinkaya A.F., Demirel N.* Analysing the Impact of the Organisation of Turkic States on the Foreign Trade of Member Countries. Cogent Social Sciences. 2024. Vol. 10. No. 1. Art. 2288370. DOI: 10.1080/23311886.2023.2288370.

Global Soft Power Index, 2024 – *Global Soft Power Index 2024: The World’s Most Comprehensive Research Study on Perceptions of Nation Brands*. Brand Finance, 2024. URL: <https://static.brandirectory.com/reports/brand-finance-soft-power-index-2024-digital.pdf>

Iembekova, 2023 – *Iembekova M.O.* Turki elderi yntymaqtastygy: damu tendentsiyasy zhane qazirgi zhaǵdaiy [Cooperation of Turkic Countries: Development Trends and Current State]. L.N. Gumilev atyndaǵy Euraziya ulttyq universitetinin habarshysy. Sayasi ǵylymdar. Aimaqtanu. Shyǵystanu. Turkitanu seriyasy. 2023. No. 1 (142). Pp. 281–292. [in Kazakh].

İpek, Güler, 2023 – *İpek C.D., Güler M.Ç.* The Origins of the Unity Idea in the Turkic World. Bilig. 2023. No. 105. Pp. 129–158.

Kabul'dinov, 2025 – *Kabul'dinov Z.E.* Obostrenie zemel'nykh problem kazakhov v usloviyakh massovoi krest'yanskoi kolonizatsii v nachale XX veka [The Aggravation of the Land Problems of the Kazakhs under Conditions of Mass Peasant Colonization in the Early Twentieth Century]. Otan Tarihy. 2025. Vol. 28. No. 1. Pp. 5–17. DOI: 10.51943/2788-9718_2025_28_1_5-17. [in Russian].

Kazakhstan – velikaya strana, 2011 – *Kazakhstan – velikaya strana*, gde tsarit vzaimovazhenie kul'tur, yazykov i religii, zhivushchikh pod edinyim shanyrakom – rukovoditel' Turetskogo kul'turnogo tsentra Mekhmet Arslan [Kazakhstan is a Great Country Where Mutual Respect for Cultures, Languages and Religions Reigns under One Shanyrak – Head of the Turkish Cultural Center Mehmet Arslan. [in Russian]. 2011. URL: https://www.inform.kz/ru/kazakhstan-velikaya-strana-gde-carit-vzaimovazhenie-kul-tur-yazykov-i-religiy-zhivuschih-pod-edinyim-shanyrakom-rukovoditel-tureckogo-kul-turnogo-centra-mehmet-arslan_a2375963

Qazaqstan Respublikasynyn syrtqy sauda ainalymy, 2025 – *Qazaqstan Respublikasynyn syrtqy sauda ainalymy* (2024 zhylǵy qantar–zheltoqsan) [Foreign Trade Turnover of the Republic of Kazakhstan (January–December 2024)]. Qazaqstan Respublikasy Strategiyalyq zhosparlau zhane reformalar agenttiginin Ulttyq statistika biurosy. 17 February 2025. URL: [Bureau of National Statistics](https://www.stat.gov.kz) [in Kazakh].

Kaygin et al., 2019 – *Kaygin E., Topcuoglu E., Özkes S.* Türkiye ile Kazakistan Arasındaki Ticari İlişkilere Yönelik Engeller [Barriers to Trade Relations between Türkiye and Kazakhstan]. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2019. Vol. 8. No. 4. Pp. 3379–3398. DOI: 10.33206/mjss.479586. [in Turkish].

Kazel, 2023 – *Kazel E.* Blocs in Political Geography and the Role of Education in Empowerment of Blocs: The Example of the Organisation of Turkish States. Journal of National Education. 2023. Vol. 52. No. 239. Pp. 1649–1672.

Kukeeva, 2019 – *Kukeeva F., Chukubayev E., Sultanmuratov N., Alypkyzy R.* Public Diplomacy and Soft Power of Turkey in Kazakhstan. International Relations and International Law Journal. 2019. No. 2 (86). Pp. 16–25. DOI: 10.26577/IRILJ.2019.v86.i2.02.

Majer, 1997 – *Majer H.G.* The Functioning of a Multi-Ethnic and Multi-Religious State: The Ottoman Empire. European Review. 1997. Vol. 5. No. 3. Pp. 257–265.

Madeni-gumanitarlyq yntymaqtastyq, 2024 – *Madeni-gumanitarlyq yntymaqtastyq* [Cultural and Humanitarian Cooperation]. Qazaqstan Respublikasynyn Turkiya Respublikasyndaǵy Elshiligi. 2024. URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa-ankara/activities/2071?lang=kk> [in Kazakh].

Nakhchivan Agreement, 2009 – *Nakhchivan Agreement* on the Establishment of the Cooperation Council of Turkic Speaking States. Nakhchivan, 3 October 2009. URL: https://www.turkicstates.org/en/key-documents-section?utm_source=chatgpt.com

Niǵde Ömer Halisdemir Üniversitesi, 2020 – *Niǵde Ömer Halisdemir Üniversitesi*. Kazak Kültürü ve Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi: Merkezin Faaliyet Alanları [Kazakh Culture and Education Application and Research Center: Areas of Activity]. 2020. [in Turkish]. URL: https://www.ohu.edu.tr/kazak/sayfa/merkezin-faaliyet-alanlari?utm_source=chatgpt.com

Organization of Turkic States, 2023 – *Organization of Turkic States*. Declaration of the Tenth Summit of the Organization of Turkic States. Astana, Kazakhstan, 3 November 2023. 18 p. URL: <https://turkicstates.org/u/d/basic-documents/tenth-summit-declaration-2023-21-en.pdf>

Organization of Turkic States, 2024 – *Organization of Turkic States*. Education Cooperation. 2024. URL: <https://www.turkicstates.org/en/areas-of-cooperation-detail/6-education-cooperation>

TİKA, 2023 – *Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA)*. TİKA Opened a Turkish Language Class at One of the Biggest Universities in Kazakhstan. 2023. URL: https://tika.gov.tr/en/detailtika_opened_a_turkish_language_class_at_one_of_the_biggest_universities_in_kazakhstan-2/

Trushaj, 2023 – *Trushaj A.* Features of the Foreign Policy of the Republic of Kazakhstan. Foreign Affairs. 2023. Vol. 33. No. 5. Pp. 45–51.

Turalin, 2022 – *Turalin E.M.* Qazaqstannyn Turkiyamen madeni qarym-qatynasynyn algashqy kezendeǵi tabysty qadamdar (1991–2000 zhzh.) [Successful Steps in Cultural Relations between Kazakhstan and Turkey at the Initial Stage (1991–2000)]. Abai atyndaǵy QazUPU habarshysy. 2022. No. 4 (75). Pp. 329–340. [in Kazakh].

Turalin, Ermekbaev, Qalieva, 2023 – *Turalin E.M., Ermekbaev A.A., Qalieva A.A.* Turki qatynastaryn nyǵaitu faktory retinde Qazaqstan men Turkiyanyn til sayasaty [Language Policy of Kazakhstan and Turkey as a Factor in Strengthening Turkic Relations]. Abai atyndaǵy QazUPU habarshysy. 2023. No. 4 (107). Pp. 32–40. [in Kazakh].

TURKSOY, 2024 – *International Organization of Turkic Culture (TURKSOY)*. Trilateral Meeting with the Directors of the Turkish State Opera and Ballet Theatre and Abay National Opera and Ballet Theatre in Almaty. 4 April

2024. URL: <https://www.turksoy.org/en-US/news/trilateral-meeting-with-the-directors-of-the-turkish-state-opera-and-ballet-theatre-and-abay-national-opera-and-ballet-theatre-in-almaty>

Turkic Academy, 2023 – *Turkic Academy*. Textbooks on “Common Turkic History”, “Common Turkic Literature”, “Geography of the Turkic World”. 20 October 2023. URL: <https://turkicacademy.org/en/proekt/textbooks-common-turkic-history-common-turkic-literature-geography-turkic-world>

«Turki aleminin keleshegi–2040», 2022 – “*Turki aleminin keleshegi–2040*” quzhaty elderimiz arasyndaǵy qarym-qatynasty kusheytuge yqpал etedi [The “Turkic World Vision–2040” Document Will Contribute to Strengthening Relations between Our Countries]. 11 November 2022. URL: https://kaz.inform.kz/news/turki-aleminin-keleshegi-2040-kuzhaty-elderimiz-arasyndagy-karym-katynasty-kusheytuge-ykpal-etedi-prezident_a4000480/ [in Kazakh].

Egamberdiev, Turgynbaev, 2022 – *Egamberdiev M.Sh., Turgynbaev I.E.* Turkiyanyn bilim beru zhubalary “zhumsaq kush” sayasaty quraly retinde [Turkey’s Educational Projects as an Instrument of Soft Power Policy]. QazUU habarshysy. Tarih seriyasy. 2022. No. 1 (104). pp. 112–118. [in Kazakh].

СОДЕРЖАНИЕ / МАЗМУНЫ ОТАН ТАРИХЫ № 29(3). 2026

<i>Dinasheva L.G., Alimbekuly A.A., Saparbekova B.</i> HISTORIOGRAPHY OF WRITTEN SOURCES ON THE HISTORY OF KAZAKHSTAN FROM THE 6th TO THE EARLY 13th CENTURIES: EVOLUTION OF TRANSLATIONS, TEXTUAL CRITICISM, AND HISTORICAL-GEOGRAPHICAL INTERPRETATION.....	964
<i>Suleimenova D.K., Agatay O.M.</i> ULUS OF JOCHI AND THE GRAND DUCHY OF LITHUANIA, 1380–1395 FROM VASSALAGE TO ALLIANCE.....	973
<i>Порсин А.А.</i> ВЛИЯНИЕ КЛИМАТА И ЭПИДЕМИЙ НА ПОЛИТИЧЕСКУЮ СИТУАЦИЮ В ЗОЛОТОЙ ОРДЕ В КОНЦЕ XIII – НАЧАЛЕ XIV ВВ.....	985
<i>Джумагалиев Д.А., Сабитов Ж.М.</i> «КРИЗИС XIV ВЕКА» И ФОРМИРОВАНИЕ НОВЫХ МЕХАНИЗМОВ ЛЕГИТИМАЦИИ ВЛАСТИ (ПО МАТЕРИАЛАМ «МАДЖМУ АТ-ТАВАРИХ»).....	997
<i>Амирбекова С.К., Саркыткан К., Дюсенов Б.Д.</i> ХОРЕЗМ, МАВЕРАННАХР И ДЕШТ-И КИПЧАК В АРАБСКИХ РУКОПИСЯХ ВАТИКАНСКОЙ АПОСТОЛЬСКОЙ БИБЛИОТЕКИ.....	1011
<i>Koshymova A.O., Nogaibaeva M.S.</i> TOPONYMS IN KAZAKH EPICS: HISTORICAL, TOPONYMIC AND ETHNOCULTURAL ANALYSIS (BASED ON THE POEM “KOBYLANDY BATYR”).....	1032
<i>Kambarbekova G.A.</i> CENTRAL ASIA THROUGH THE LENS OF AN INDIAN TRAVELER: PEOPLE, CUSTOMS, AND TOPONYMY.....	1044
<i>Тылахметова А.С., Черниенко И.Б.</i> ГОСУДАРСТВЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ХАНА АБИЛМАМБЕТА В ОЦЕНКАХ ИСТОРИОГРАФИИ.....	1063
<i>Abenova G.A., Tokishkadirov B.B., Mamyrbekov A.M.</i> KAZAKH–DZUNGAR RELATIONS IN MODERN HISTORIOGRAPHY	1079
<i>Beisembayeva A.R.</i> KAZAKH–DZUNGAR RELATIONS FROM THE SECOND HALF OF THE XVII CENTURY TO THE 1750S: THE SOURCE BASE OF THE RESEARCH.....	1092
<i>Galimov Ye.A., Kabuldinov Z.Ye.</i> UPRISINGS OF THE KAZAKHS OF THE JUNIOR ZHUZ AGAINST THE ABOLITION OF THE AUTHORITY OF SULTAN-RULERS.....	1104
<i>Toraigyrov Ye.M.</i> THE KAZAKH POPULATION AND THE MILITARY- ADMINISTRATIVE POLICY OF THE RUSSIAN EMPIRE ON THE RIGHT BANK OF THE IRTYSH RIVER (SECOND HALF OF THE XVIII CENTURY TO THE EARLY XIX CENTURY).....	1117

Төлебаева Ж.М., Хайрулдаева А.М.

ШОҚАН УӘЛИХАНОВ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ ҚАЗАҚТАР МЕН ОРТА АЗИЯ
ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ XIX ҒАСЫРДАҒЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРЫ.....1131

Құрманбек Қ., Қайполла Қ., Нұржанбек Н.

ҚАЗАҚ АҒARTУШЫЛАРЫНЫҢ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ
ШАҒАТАЙ ТІЛІНДЕГІ ДІНИ ТЕРМИНДЕР
(Зәкірия бин Ибраһимнің «Мұхтасар 'илм-И Ғал» еңбегі негізінде).....1143

Ахметова Г.М.

ТОРГОВОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО В ПРОЦЕССАХ
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ СЕВЕРО-ВОСТОЧНОГО
КАЗАХСТАНА (КОНЕЦ XIX – НАЧАЛО XX ВЕКА).....1156

Черниенко Д.А., Тойбаев А.Ж.

ЭТНОДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В ЖЕТЫСУСКОЙ ОБЛАСТИ
В КОНЦЕ XIX – НАЧАЛЕ XXI В. (ПО ДАННЫМ ПЕРЕПИСЕЙ НАСЕЛЕНИЯ).....1173

Оразов Р.Е., Тілеубаев Ш.Б., Қоңқабаева А.Н.

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДАҒЫ 1916 ЖЫЛҒЫ КӨТЕРІЛІСТІҢ КЕЙБІР АСПЕКТІЛЕРІ.....1195

Abdrakhmanova G.S., Kalenova T.S., Tuleubayev Zh.Z.

THE IDEA OF NATIONAL REVIVAL IN THE WORKS
OF THE ALASH FIGURES: A HISTORICAL ANALYSIS.....1213

Жүсіп С.А., Маслов Х.Б.

ЧЕХИЯ МЕН СЛОВАКИЯ ДЕРЕККӨЗДЕРІНДЕГІ ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ
БЕЙНЕСІ: МӘДЕНИЕТ, ҰЛТ ЗИЯЛЫЛАРЫ ЖӘНЕ АЛАШ ОРДА.....1228

Сулейменова Г.Ж., Оразаева Ж.Ж., Аликулова Н.С.

XX ҒАСЫР БАСЫНДА ҚАЗАҚ ӨЛКЕСІНДЕГІ
БІЛІМ БЕРУДІҢ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ, ЖАҢАША
ТЕНДЕНЦИЯ, ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ МӘСЕЛЕЛЕР.....1241

Байсалдина Г.Ж., Козыбаева М.М.

1918–1936 ЖЫЛДАРДАҒЫ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ САЙЛАУ
ҚҰҚЫҒЫНАН АЙЫРУ САЯСАТЫ: ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕР,
ӨҢІРЛІК ПРАКТИКА ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК САЛДАРЛАР.....1254

Shakenov A.

HISTORICAL FIGURES IN RURAL STREET NAMES
OF NORTHERN KAZAKHSTAN: FROM SOVIET TO NATIONAL PANTHEON.....1268

Сулейменова А.

1925–1933-ЖЫЛДАРДАҒЫ «КІШІ ҚАЗАН» НАУҚАНДАРЫНЫҢ
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ШЫҒЫС ӨҢІРЛЕРІНДЕ ЖҮРГІЗІЛУ ТАРИХЫ:
АРХИВТІК ДЕРЕККӨЗДЕРГЕ ШОЛУ.....1281

Омарова Г.А., Төленова З.М., Қожаханова Қ.К.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ 1931–1933 ЖЫЛДАРДАҒЫ
АШАРШЫЛЫҚТЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ ЗАРДАПТАРЫ:
АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ МЕН ҚАЛАСЫ МАТЕРИАЛДАРЫ НЕГІЗІНДЕ.....1301

Әлібек С.Н., Косанбаев С.К., Пазиров Е.Д.

1930-ШЫ ЖЫЛДАРЫ ОҢТҮСТІК ӨҢІРДЕ САЯСИ

ҚУҒЫН-СҮРГІНГЕ ҰШЫРАҒАН ОҚУ-АҒАРТУ

САЛАСЫ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ ҚАСІРЕТТІ ТАҒДЫРЫ.....1316

Issabek M.K., Gündoğdu A.

WOMEN OF SOUTH KAZAKHSTAN IN THE CONTEXT

OF STALINIST REPRESSIONS: THE FATE OF MOTHERS

AND THE FORMATION OF HISTORICAL MEMORY.....1331

Kassymova D.B., Abdrakhmanov B.N., Kenzhegalin A.K.

MIGRATIONS IN THE SYSTEM OF THE SOVIET-CHINESE

BORDER IN THE 1940S: SOCIETAL SECURITY IN THE KAZAKH SSR.....1347

Turgunbayev I.E., Makhayeva A.Sh., Zhanatayeva K.B.

MODERNIZATION IN THE EARLY REPUBLIC OF TÜRKİYE:

INTELLECTUAL EMIGRATION AND THE IDEOLOGICAL TRANSFER.....1360

Сауыркан Е., Каипбаева А.Т.

ТРАНСШЕКАРАЛЫҚ КӨШІ-ҚОН: XX ҒАСЫРДЫҢ

БАСЫНДА ҚЫТАЙ МЕН МОҢҒОЛИЯҒА ӨТКЕН

ҚАЗАҚ БОСҚЫНДАРЫ ЖӘНЕ БАЛАЛАР ТАҒДЫРЫ.....1371

Базарбаев К., Батырбекқызы Г., Эрен Акдениз

ТҮРКІЯ–ҚАЗАҚСТАН ҚАТЫНАСТАРЫНДАҒЫ

ЖҰМСАҚ КҮШ ПЕН ЭТНИКАЛЫҚ СӘЙКЕСТІК ЫҚПАЛЫ.....1388

Zharylgassynova B., Duisenbay D.

AGRICULTURAL CULTURE OF THE KARAKUYS

SETTLEMENT: BASED ON ARCHAEOBOTANICAL

MATERIALS OF THE EARLY IRON AGE.....1405

Турганбаева Л.Р., Азитаев С.С.

АРХИТЕКТУРНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СРЕДНЕВЕКОВОГО МАВЗОЛЕЯ

НА ГОРОДИЩЕ КЫШКАЛА (КЫЗЫЛОРДИНСКАЯ ОБЛАСТЬ).....1418

Ергали Г., Қалыш А.Б., Исаева А.И.

ЭТНОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ БРАЧНОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ

СРЕДИ КАЗАХОВ КАРАГАНДИНСКОЙ И УЛЫТАУСКОЙ ОБЛАСТЕЙ.....1432

Ахантаева Ә.Ж.

ЖЕТІСУ ӨҢІРІНДЕГІ ЕГІНШІЛІК ӨНІМДЕРІ

ЖӘНЕ ОНЫҢ ТҮРМЫСТА ҚОЛДАНЫЛУЫ.....1445

Ш.Ш. Уәлиханов ат. Тарих және этнология институты
Алматы қ., Шевченко көш., 28
Тел/факс: +7 727 261 67 19
e-mail: kazhistory@bk.ru